

Број/Број: 03/10-50-19-299-2/16
Сарајево/Sarajevo, 02.03.2016.

Истраžивање број: 219
Врста истраžивања: **КОМП**

НАЧИН НАПЛАТЕ RTV TAKSE I FINANSIRANJE JAVNIH RTV SISTEMA U OSAM EVROPSKIH DRŽAVA

Припремила: Nihada Jeleč

Дескриптор: RTV такса, јавни RTV системи

Истраžивање је намењено посланицима и делегатима, који могу поставити додатна питања, сугестије и коментаре на email адресу: istrazivacki.sektor@parlament.ba.

Јавност Босне и Херцеговине може коментирати радове, али Истраžивачки сектор нема могућност да одговара на коментаре и дискутира о истраžивању.

Информације наведене у садржају истраžивања важеће су у тренутку припреме истраžивања и оне се не ажурирају након објаве истраžивања.

Истраžивање не одражава званичан став Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (PSBiH).

SADRŽAJ

TABELA 1: Najvažnije informacije o RTV taksi u osam evropskih država	3
I. Uvod	4
II. Austrija	4
III. Belgija.....	5
IV. Crna Gora.....	6
V. Hrvatska	7
VI. Njemačka	9
VII. Srbija	10
VIII. Švedska	11
IX. Švicarska.....	12
X. Izvori	14

TABELA 1: Najvažnije informacije o RTV taksi u osam evropskih država

Država	Postoji li obaveza plaćanja RTV takse	Način prikupljanja	Visina mjesečne RTV takse u domaćoj valuti	Visina mjesečne RTV takse izražena u KM	Izvori finansiranja javnog RTV sistema
Austrija	da	direktno	zavisi od pokrajine u kojoj se naplaćuje - od 19,78 EUR do 24,88 EUR	od 38,50 KM do 48,5 KM	- RTV taksa - ograničeni marketing
Belgija Regija Valonija	da	direktno	8,3 EUR	16 KM	- RTV taksa - ograničeni marketing - vladini grantovi
Flamanska regija i Brisel	ne, <i>ukinuta 2002.</i>	-	-	-	državni budžet
Crna Gora	ne, <i>ukinuta 2008.</i>	- <i>prije ukidanja RTV pretplata naplaćivana uz račun za telefon</i>	-	-	- državni budžet - marketing - prodaja audiovizuelnih djela - ostalo
Hrvatska	da	direktno	80 kuna	20,50 KM	- RTV taksa - ograničeni marketing - fondovi EU - komercijalne usluge - ostalo
Njemačka	da	direktno	17,50 EUR	34 KM	- RTV taksa, osim emitera <i>Deutsche Welle</i> (u potpunosti ga finansira državna Vlada Njemačke) - ograničeni marketing
Srbija	da	uz račun za električnu energiju	150 dinara	2,40 KM	- državni budžet - RTV taksa - ograničeni marketing - prodaja audiovizuelnih djela - ostalo
Švedska	da	direktno	184,66 SEK	38 KM	RTV taksa
Švicarska	da	direktno	37,58 CHF	66 KM	- RTV taksa - ograničeni marketing - sponzorstva - vladini grantovi - ostalo

NAČIN NAPLATE RTV TAKSE I FINANSIRANJE JAVNIH RTV SISTEMA U OSAM EVROPSKIH DRŽAVA

I. Uvod

U svim državama koje su analizirane u ovom istraživanju, osim u Crnoj Gori, nadležne službe naplaćuju RTV taksu i ona predstavlja najvažniji izvor prihoda kojim se finansiraju javni radio-televizijski sistemi. Obavezu plaćanja RTV takse obično imaju sva domaćinstva i poslovni subjekti (prema lokaciji poslovanja) određene države. Javne radio-televizije se finansiraju i od prihoda prikupljenih emitiranjem propagandnih poruka (marketinga) te prodajom audiovizuelnih i ostalih programa. Neke javne radio-televizije dobivaju i vladine grantove za određene aktivnosti, čak i u bogatim državama, npr. u Švicarskoj.

II. Austrija

U Austriji postoji obaveza registriranja svih RTV prijemnika te obaveza plaćanja takse za njih, što je propisano Zakonom o televizijskoj i radijskoj taksi (br. 159/1999).¹ RTV taksa se naplaćuje direktno od obveznika, a obavezu plaćanja ima svako domaćinstvo i poslovni subjekt koji posjeduje najmanje jedan televizijski i/ili radio prijemnik. Ako u domaćinstvu postoji više radio i/ili TV prijemnika, naplaćuje se samo jedna taksa. RTV taksa se plaća i za vikendice, ukoliko u njima postoji TV ili radio prijemnik. Kada su u pitanju drugi prostori, npr. privatne kompanije, institucije ili drugi radni prostori, postoji obaveza plaćanja jedne takse za do deset TV i/ili radio prijemnika na jednoj lokaciji. Ukoliko je na jednoj lokaciji u upotrebi više TV i/ili radio prijemnika, plaća se još jedna taksa za svakih dodatnih deset prijemnika. Plaćanje drugih taksi (kablovske, satelitske ili Pay-TV, kao i takse za autorska prava i sl.) obveznika ne oslobađa obaveze plaćanja RTV takse. U Austriji nije potrebno plaćati taksu za prijem RTV signala izvan zgrade (npr. za radio u automobilu)² niti za uređaje spojene na internet, npr. kompjutere ili mobilne telefone, jer je Savezni upravni sud sredinom 2015. godine u jednoj presudi utvrdio da kompjuteri s internetskom konekcijom bez modula za prijem signala, kao što su TV kartica ili radio kartica, „nisu RTV prijemnici” prema aktuelnoj ustavnoj definiciji RTV prijemnika i da nadležna služba nema pravo naplate RTV takse za navedene uređaje.³

Za prikupljanje takse u Austriji nadležna je javna služba GIS (*Gebühren Info Service GmbH*), koja je u zajedničkom vlasništvu Austrijske radio-televizije (ORF) i državnog Ministarstva finansija.⁴ Visina RTV takse je različita i zavisi od toga u kojoj pokrajini obveznik živi, odnosno gdje je lokacija poslovnog subjekta. Godišnja RTV taksa u Austriji se u prosjeku kreće između 260 EUR⁵ i 282 EUR,⁶ a ovu vrstu takse plaća oko 3,5 miliona austrijskih

¹ Izvor: internetska stranica GIS-a (*Gebühren Info Service GmbH*), službe zadužene za naplatu RTV takse u Austriji <https://www.gis.at/fremdsprachen/english/> (datum pristupa 29.02.2016.)

² Isto

³ Podaci iz internetskog članka *Austrian court rules online radio streaming is not broadcasting*, objavljenog 23. jula 2015. na internetskoj stranici http://www.theregister.co.uk/2015/07/23/austrian_court_rules_online_radio_streaming_is_not_broadcasting/ (datum pristupa 29.02.2016.)

⁴ Internetska stranica Udruženja za naplatu RTV takse (*Broadcasting Fee Association - BFA*), podaci za Austriju http://www.broadcastingfee.com/overview/austria/index_eng.html (datum pristupa 29.02.2016.)

⁵ *Austrian court rules online radio streaming is not broadcasting*

⁶ Podatak *IHS Technology*, objavljen u BBC članku *How is TV funded around the world?* na internetskoj stranici British Broadcasting Corporation 31. marta 2014. <http://www.bbc.com/news/entertainment-arts-26546570> (datum pristupa 19.02.2016.)

domaćinstava. Prema podacima internetske stranice službe GIS,⁷ mjesečna RTV taksa u septembru 2015. godine u austrijskim pokrajinama je bila sljedeća (izražena u EUR):

	RTV taksa	samo radio
Beč (<i>Wien</i>)	24,88	7,18
Donja Austrija (<i>Niederösterreich</i>)	24,88	7,18
Gradišće (<i>Burgenland</i>)	22,48	6,48
Gornja Austrija (<i>Oberösterreich</i>)	19,78	5,78
Salzburg	24,48	7,38
Štajerska (<i>Steiermark</i>)	25,18	7,28
Koruška (<i>Kärnten</i>)	24,88	7,18
Tirol	23,28	6,78
Vorarlberg	19,78	5,78

TABELA 2: Visina RTV takse u austrijskim pokrajinama

GIS je u 2011. godini naplatio ukupno 766 milliona EUR (oko milijardu i po konvertibilnih maraka), od čega je 66% preusmjereno ORF-u, a 34% su dobile državna i lokalne vlade (npr. za finansiranje lokalnih kulturnih aktivnosti).⁸ ORF se, osim RTV takse, finansira i iz prihoda od ograničenog marketinga.

III. Belgija

Obaveza plaćanja RTV takse u Belgiji postoji samo u jednom dijelu države – u regiji Valonija, koja obuhvata francusku i njemačku govornu zajednicu. Za naplatu takse je zadužena Služba za radio-televizijsku taksu (*Service Radio-Télévision Redevances de la Région Wallonne*), a obavezu plaćanja imaju sva domaćinstva, bez obzira na to koliko TV prijemnika posjeduju i da li ih koriste. „Godišnja RTV taksa za domaćinstva iznosi 100 EUR“⁹ (ili 195 KM). Osoba koja prvi put kupuje TV prijemnik dužna je o tome pismeno obavijestiti nadležnu službu u roku od 60 dana. „Račun za plaćanje RTV takse se šalje godišnje. Osobe čije prezime počinje slovima od A do J, taksu moraju platiti u aprilu, a oni čije prezime počinje od K do Z, u oktobru.“¹⁰ Izraženo na mjesečnom nivou, RTV taksa u Valoniji iznosi 8,3 EUR (oko 16 KM).

Novčana kazna za neplaćanje RTV takse iznosi od 25 do 200 EUR i udvostručava se za svaku neplaćenu godinu. Novac prikupljen naplatom RTV takse uglavnom se preusmjerava za finansiranje javnih radio-televizija, a manji dio ostalim javnim službama (uglavnom obrazovnim). Javnim radio-televizijama je dozvoljeno da emitiraju propagandne poruke, ali prihod po osnovu marketinga ne smije preći 25% ukupnog prihoda. Javne radio-televizije

⁷ Izvor: internetska stranica GIS-a <https://www.gis.at/gebuehren/uebersicht/> (datum pristupa 19.02.2016.)

⁸ Izvor: internetska stranica Udruženja za naplatu RTV takse (*Broadcasting Fee Association - BFA*), podaci za Austriju http://www.broadcastingfee.com/overview/austria/index_eng.html (datum pristupa 19.02.2016.)

⁹ Izvor: internetski portal regije Valonija <http://www.wallonie.be/fr/formulaire/detail/20519> (datum pristupa 22.02.2016.)

¹⁰ Isto

dobivaju i pomoć od vlade, npr. 2001. godine vlada je direktno subvencionirala RTBF (*Radio-Télévision belge de la Communauté française*) u iznosu od 167 miliona EUR.¹¹

U Flandriji, odnosno Flamanskoj regiji, u kojoj je službeni jezik flamanski, i u regiji glavnog grada Brisela ne postoji obaveza plaćanja RTV takse. „Radio-televizijska taksa je u Flandriji ukinuta 2002. godine. Svakako je do tada javna radio-televizijska korporacija dobijala samo 50% prihoda, broj obveznika koji izbjegavaju plaćanje bio je u porastu, a vlast je željela da bude jasno da je finansiranje javne radio-televizijske korporacije javna usluga.“¹² Međutim, javnoj radio-televiziji u regiji Flandrija nije dopušteno da emitira propagandne poruke.

IV. Crna Gora

Plaćanje radio-televizijske pretplate i takse za korištenje radio prijemnika u motornim vozilima u Crnoj Gori je ukinuto krajem 2008. godine. Od tada se Radio-televizija Crne Gore, javni radio-televizijski servis, uglavnom finansira iz državnog budžeta i od prihoda od marketinga.¹³ Prije toga, RTV pretplata je naplaćivana uz račun za telefon, a zatim samostalno. Vođeni su i pregovori s Elektroprivredom Crne Gore o uspostavljanju novog modela naplate uz račun za električnu energiju. „Nakon ambicioznog početka (*samostalne*) naplate u toku ljeta 2008. model je bez značajnije debate i pružanja ozbiljnije šanse ukinut krajem godine stupanjem na snagu novog Zakona o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore.“¹⁴ Navedeni Zakon¹⁵ propisuje izvore prihoda javnog radio-televizijskog servisa. RTCG stiže sredstva:

- iz dijela opštih prihoda budžeta Crne Gore;
- proizvodnjom i emitovanjem reklamnih sadržaja;
- proizvodnjom i prodajom audivizuelnih djela (emisija, filmova, serija i dr.) i nosača zvuka i slike, koji su u interesu javnosti;
- iz sponzorstva programskih sadržaja;
- organizovanjem koncerata i drugih priredbi;
- iz budžeta Crne Gore;
- iz drugih izvora, u skladu sa zakonom.¹⁶

Novčana sredstva iz državnog budžeta za potrebe RTCG izdvajaju se po dva osnova: mjesečno za ostvarivanje osnovne djelatnosti javnog radio-televizijskog servisa (čl. 16.) i tromjesečno za ostvarivanje prava građana na informiranje vezano za razvoj nauke i obrazovanja, kulture i informiranje osoba oštećenog sluha i vida, zatim za informiranje pripadnika albanskog naroda i pripadnika manjinskih naroda te drugih manjinskih zajednica (čl. 17. i 18.).

¹¹ *The Media in Europe: The Euromedia Handbook*, Mary Kelly, Gianpietro Mazzoleni i Denis McQuail (2004.), str. 25.

Izvor: internetska stranica

https://books.google.ba/books?id=0moFhDLjTiwC&pg=PA25&lpg=PA25&dq=Walloon+Television+and+Radio+Licence+Service&source=bl&ots=HT-G84Hy3u&sig=Z15R_y0s1fN7v4RcDGfYBQm6cPI&hl=bs&sa=X&ved=0ahUKewin7cPZhoTLAhULWCwKHS08C74Q6AEILzAD%20-%20v=onepage&q=Walloon%20Television%20and%20Radio%20Licence%20Service&f=false#v=snippet&q=Walloon%20Television%20and%20Radio%20Licence%20Service&f=false

¹² Isto, str. 23

¹³ Korišteni podaci iz *Izveštaja o radu Agencije za radio-difuziju Crne Gore za 2008. godinu*, str. 2. Izvor: internetska stranica Agencije za radio-difuziju Crne Gore

http://www.arcdg.org/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=45&dir=DESC&order=date&Itemid=26&limit=10&limitstart=10 (datum pristupa 18.02.2016.)

¹⁴ Isto

¹⁵ Službeni list Crne Gore, br. 79/08 i 45/12

¹⁶ Član 15. Zakona o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore

Iz opštih prihoda budžeta Crne Gore za ostvarivanje osnovne djelatnosti RTCG preusmjeravaju se sredstva na godišnjem nivou u visini 1,20% od tekućeg budžeta Crne Gore utvrđenog zakonom o budžetu za određenu godinu. Organ državne uprave nadležan za poslove finansija dužan je da navedena sredstva usmjerava RTCG mjesečno u skladu sa posebnim uputstvom. Izvještaj o preusmjerenim sredstvima se dostavlja uz završni račun budžeta Crne Gore.¹⁷ „U 2009. godini sredstva namijenjena RTCG bila su 9.963.884,00 eura, a u 2013. iznosila su 7.468.449,00 eura. Takođe, od Ministarstva kulture u 2009. godini uplaćeno je 1.600.000,00 eura , a u 2013. za istu namjenu uplaćeno je samo 200.000,00 eura.“¹⁸

I pored stabilnog finansiranja, novčana sredstva kojima raspolaže nisu dovoljna Radio-televiziji Crne Gore, pa je od 2009. do 2013. poslovala sa gubitkom. To je jedan od razloga zbog čega se u Crnoj Gori razmatra novi model finansiranja javnog radio-televizijskog servisa. Nova osnovica za finansiranje RTCG trebalo bi da bude bruto društveni proizvod (BDP). Na osnovicu bi se obračunavala stopa od 0,3%, koliko predlaže Vlada,¹⁹ ili 0,5%, što predlažu nadležni iz RTCG.²⁰

V. Hrvatska

RTV taksa ili pristojba se u Republici Hrvatskoj naplaćuje direktno od obveznika u skladu sa Odlukom o načinu kontrole plaćanja mjesečne pristojbe. „HRT je ovlašten naplatu, odnosno, prikupljanje mjesečne pristojbe obavljati neposredno putem vlastitih službi za naplatu, kao što su npr. kontrolori, te putem banaka i kartičnog poslovanja, kao i na drugi prikladan način.“²¹ Na taj način se osigurava finansijska i programska nezavisnost nužna za kvalitetno obavljanje zadaća javnoga servisa. Mjesečna pristojba je naknada koju plaćaju svi vlasnici, odnosno posjednici prijemnika u Hrvatskoj, a koji mogu primiti televizijski i radijski program. Obaveza plaćanja pristojbe, način određivanja njene visine, kao i ostala pitanja propisana su Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji.²²

Visina mjesečne RTV pristojbe u Hrvatskoj trenutno iznosi 80 kuna (20,50 KM), što godišnje iznosi 960 kuna (246,50 KM). „Prema Zakonu o Hrvatskoj radioteleviziji pristojba iznosi 1,5 posto prosječne mjesečne neto plaće u Hrvatskoj, a iznos od 80 kuna nije se povećavao posljednjih pet godina. Naime, odlukom Ravnateljstva Hrvatske radiotelevizije, zbog socijalnih i gospodarskih prilika za vrijeme trajanja ugovora s Vladom Republike Hrvatske, visina pristojbe zamrznuta je na 80 kuna.“²³ Od prihoda prikupljenog naplatom pristojbe finansira se proizvodnja četiri televizijska programa, tri radijska programa, devet radijskih stanica, rad osam HRT-ovih centara (...), kao i Simfonijski, Jazz i Tamburaški orkestri HRT te Zbor Hrvatske radiotelevizije, mrežni portal i mobilna platforma.

¹⁷ Član 16. Zakona o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore

¹⁸ *Izvještaj o radu savjeta RTCG u mandatu septembar 2009 - jul 2014. godine*, str. 4. Izvor: internetska stranica RTCG <http://www.rtcg.me/rtcg/dokumenti/regulativa.html> (datum pristupa 18.02.2016.)

¹⁹ Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore s Izvještajem o sprovedenoj javnoj raspravi, novembar 2014. godine, str. 7. Izvor: internetska stranica Vlade Crne Gore <http://www.gov.me/biblioteka/predlozi-zakona?pagerIndex=8> (datum pristupa 18.02.2016.)

²⁰ *Izvještaj o radu savjeta RTCG u mandatu septembar 2009 - jul 2014. godine*, str. 4

²¹ Član 3. st. 3. Odluke o načinu kontrole plaćanja mjesečne pristojbe. Internetska stranica Hrvatske radiotelevizije <http://www.hrt.hr/151903/pristojba/odluka-o-nacinu-kontrole-placanja-mjesečne-pristojbe> (datum pristupa 29.02.2016.)

²² Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji, Narodne novine 137/10 i 76/12. Izvor: internetska stranica NN <http://narodne-novine.nn.hr/> (datum pristupa 17.02.2016.)

²³ Internetska stranica Hrvatske radiotelevizije <http://www.hrt.hr/pristojba/> (datum pristupa 17.02.2016.)

Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji

Članak 34.

- (1) Svatko tko ima u vlasništvu ili posjedu radijski i televizijski prijamnik odnosno drugi uređaj za prijam radijskog ili audiovizualnog programa (u daljnjem tekstu: prijamnik) na području Republike Hrvatske koje je pokriveno prijenosnim signalom dužan je HRT-u plaćati mjesečnu pristojbu utvrđenu člankom 35. stavkom 2. ovoga Zakona, osim ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.
- (2) Kućanstva koja u vlasništvu ili posjedu imaju dva ili više prijamnika plaćaju mjesečnu pristojbu utvrđenu člankom 35. stavkom 2. ovoga Zakona kao da imaju jedan prijamnik.
- (3) Fizičke osobe koje ne plaćaju mjesečnu pristojbu i nisu članovi kućanstva koje plaća mjesečnu pristojbu, dužne su plaćati pristojbu za prijamnik u motornom vozilu registriranom na njihovo ime.
- (4) Pravne osobe, udruge bez pravne osobnosti, obrtnici i druge fizičke osobe koje obavljaju samostalnu djelatnost plaćaju mjesečnu pristojbu na svaki prijamnik u iznosu utvrđenom člankom 35. stavkom 2. ovoga Zakona, osim ako zakonom nije drugačije određeno.
- (5) Osoba koja ima u vlasništvu ili posjedu prijamnik, a nije član kućanstva koje plaća mjesečnu pristojbu u skladu s ovim Zakonom, obvezna je HRT-u prijaviti prijamnik najkasnije u roku od 30 dana od dana nabave prijamnika ili registracije motornog vozila s ugrađenim prijamnikom, a promjenu adrese, mjesta stanovanja ili sjedišta najkasnije u roku od 15 dana od dana promjene.
- (6) Kućanstvom se u smislu ovoga Zakona smatra svaka obiteljska ili druga zajednica osoba koje zajedno stanuju i zajednički troše svoje prihode za podmirenje osnovnih životnih potreba (stanovanja, prehrane i sl.).
- (7) HRT vodi evidenciju obveznika mjesečne pristojbe u Republici Hrvatskoj. Na vođenje i korištenje evidencije primjenjuju se propisi o zaštiti osobnih podataka.
- (8) Iznimno od odredbe stavka 4. ovoga članka pravne i fizičke osobe koje obavljaju ugostiteljsku djelatnost sukladno posebnom zakonu plaćanjem mjesečne pristojbe utvrđene člankom 35. stavkom 2. ovoga Zakona za jedan prijamnik u ugostiteljskom objektu stječu pravo korištenja triju dodatnih prijamnika u istom ugostiteljskom objektu bez plaćanja mjesečne pristojbe.

Članak 35.

- (1) Visina mjesečne pristojbe iznosi najviše 1,5% prosječne neto mjesečne plaće zaposlenih u Republici Hrvatskoj, na temelju statističkih podataka za prethodnu godinu.
- (2) Visinu mjesečne pristojbe za svaku godinu utvrđuje svojom odlukom Nadzorni odbor HRT-a uz prethodno odobrenje Vijeća za elektroničke medije da je pristojba u skladu s Ugovorom iz članka 13. ovoga Zakona. Ovom odlukom mogu se utvrditi i povlastice za određene kategorije obveznika plaćanja.
- (3) Od mjesečno ukupno prikupljenih sredstava na ime pristojbe HRT je obavezan 3% uplatiti Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija.
- (4) Iz dijela ukupnog godišnjeg brutoprihoda HRT izdvaja sredstva u korist Hrvatskog audiovizualnog centra sukladno posebnom zakonu. U dio ukupnog godišnjeg brutoprihoda HRT-a iz kojeg se izdvajaju sredstva u korist Hrvatskog audiovizualnog centra ubrajaju se javni i komercijalni prihodi HRT-a u smislu članka 38. ovoga Zakona ostvareni izravno i neizravno obavljanjem djelatnosti iz članka 3. ovoga Zakona, i to proizvodnjom audiovizualnog i multimedijskog programa, pružanjem audiovizualnih medijskih usluga, multimedijskih usluga i usluga elektroničkih publikacija kao javnih usluga.

Članak 36.

- (1) Osoba iz članka 34. stavka 1. ovoga Zakona ne plaća mjesečnu pristojbu ako prijamnik odjavi. Način odjave prijamnika i kontrole plaćanja mjesečne pristojbe utvrđuje HRT svojom odlukom.
- (2) Osobe iz članka 34. stavka 4. ovoga Zakona oslobođene su obveze plaćanja mjesečne pristojbe za druge uređaje za prijam radijskog ili audiovizualnog programa (računala, prijenosni komunikacijski uređaji i sl.) koji služe isključivo u svrhu obavljanja djelatnosti kao i nakladnici radija i televizije za prijamnike koji im isključivo služe za kontrolu vlastitog emitiranog programa.
- (3) Predškolske ustanove, osnovne i srednje škole oslobođene su obveze plaćanja mjesečne pristojbe za prijamnike koji im služe u svrhu obavljanja djelatnosti.

Prihodi HRT-a od marketinških usluga i drugih izvora

Prema Zakonu, Hrvatskoj radioteleviziji je dopušteno da stiže novčana sredstva prikazivanjem propagandnih poruka (RTV reklama), kao i iz drugih izvora (npr. iz fondova Evropske unije, obavljanjem komercijalne djelatnosti ili drugih djelatnosti koje ne spadaju u sadržaj javnih usluga). Međutim, dužina radijskog i televizijskog programa koji može biti posvećen oglašavanju je ograničena na 9 minuta po satu (odnosno na četiri minute u jednom satu za televizijski program u vremenu od 18 do 22 sata)²⁴ i niža je u odnosu na dužinu koja se primjenjuje za komercijalne radio-televizije. Također, na programe HRT se primjenjuju drugačija pravila vezana za oglašavanje od onih koja važe za komercijalne RTV stanice, npr. zabranjeno je koristiti za teletrgovinu ili HRT smije prekidati igrane filmove promotivnim porukama samo jednom za vrijeme trajanja igranog filma.

VI. Njemačka

Za sve građane Njemačke se od 1. januara 2013. godine primjenjuje jedinstveno pravilo: „Jedno domaćinstvo – jedna RTV taksa“, odnosno „doprinos za radio-televiziju“. „RTV taksa nije vezana za RTV uređaje i nije bitno koliko TV i radio prijemnika i kompjutera postoji u domaćinstvu. RTV taksa iznosi €17,50 mjesečno po domaćinstvu (oko 34 KM). Plaćaju je samo punoljetne osobe, a RTV taksa pokriva i korištenje automobila u privatne svrhe. Ukoliko više osoba živi zajedno, samo jedna osoba ima obavezu da se registrira za plaćanje RTV takse. Poseban zahtjev za registriranje je potrebno podnijeti i za drugi dom ili prebivališta.²⁵

RTV taksu u Njemačkoj naplaćuje *ARD ZDF Deutschlandradio Beitragservice*, zajednička služba regionalnih javnih radio-televizija (ARD), državne televizije ZDF (*Zweites Deutsches Fernsehen*) i Njemačkog radija (*Deutschlandradio*).²⁶ Visina godišnje RTV takse je 210 EUR (409 KM) i naplaćuje se direktno od obveznika.

Privredni subjekti i institucije također su dužni plaćati RTV taksu (visina zavisi od nekoliko faktora, uključujući broj zaposlenih, automobila i, za hotele, broja kreveta). Taksa se obračunava mjesečno, ali se obično plaća kvartalno. Također je moguće unaprijed platiti godišnji iznos. Osobe koje primaju minimalnu plaću ili imaju slične oblike prihoda, npr. naknadu za nezaposlene, oslobođeni su plaćanja RTV takse. Osobe koje imaju određena oštećenja mogu podnijeti zahtjev za umanjene visine RTV takse na 5,99 EUR.²⁷ Njemačka ima najveći ukupni budžet javne radio-televizije na svijetu. Godišnji prihod od RTV takse je prosječno 7,6 milijardi EUR.²⁸

RTV taksa se koristi za finansiranje javnih radio-televizija ZDF i *Deutschlandradio*, kao i devet regionalnih radio-televizija koje su povezane u ARD mrežu i zajedno imaju 22 televizijska kanala (10 regionalnih, 10 državnih, 2 međunarodna: *Arte* i *3sat*) te 61 radio stanicu (58 regionalnih i 3 državne).

²⁴ Član 37. Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji

²⁵ Brošura *Licence Fee for Citizens*, str. 3. Izvor: internetska stranica Službe za naplatu RTV takse <http://www.rundfunkbeitrag.de/> (datum pristupa 19.02.2016.)

²⁶ Internetska stranica Udruženja za naplatu RTV takse (*Broadcasting Fee Association - BFA*), podaci za Njemačku http://www.broadcastingfee.com/overview/germany/index_eng.html (datum pristupa 19.02.2016.)

²⁷ Podaci iz britanskih novina *The Guardian* objavljeni u novinskom članku *How public service broadcasting shapes up worldwide*, 19. juli 2015.

<http://www.theguardian.com/media/2015/jul/19/public-sector-broadcasting-worldwide-bbc> (datum pristupa 19.02.2016.)

²⁸ Isto

Javni radio-televizijski servisi u Njemačkoj se, uglavnom, finansiraju od RTV takse, osim međunarodnog emitera *Deutsche Welle*, kojeg u potpunosti finansira njemačka državna Vlada.²⁹ Osim toga, ARD i ZDF, kao i 32 regionalne radio stanice, stiču prihode i od ograničenog marketinga, npr.: „ARD, najveća javna radio-televizija na svijetu, je u 2013. imala ukupan prihod od 6 milijardi 284 miliona EUR. Prihod od RTV takse i marketinga je veći od budžeta većine komercijalnih medijskih kompanija u tradicionalnom TV i radijskom poslu.“³⁰

VII. Srbija

Građani Srbije od 1. januara 2016. godine radio-televizijsku taksu u visini od 150 dinara (2,40 KM) plaćaju uz račun za električnu energiju, na osnovu odredbi Zakona o privremenom uređivanju načina naplate takse za javne servise.³¹ Prema Zakonu, ovaj model plaćanja takse trebao bi se primjenjivati do kraja 2016. godine. Osim sredstvima prikupljenim naplatom RTV takse, javni medijski servis Srbije, kojeg čine Radio televizija Srbije (RTS) i Radio televizija Vojvodine (RTV), finansira se i iz državnog budžeta, ali i iz ostalih izvora, npr. prikazivanjem propagandnih poruka (marketinga).

Finansiranje i izvori finansiranja javnog medijskog servisa

Republika Srbija obezbjeđuje stabilno i dovoljno finansiranje osnovne djelatnosti javnog medijskog servisa. Način i uslovi obezbjeđivanja tih sredstava za finansiranje djelatnosti ne smiju uticati na uređivačku nezavisnost i institucionalnu autonomiju javnog medijskog servisa.³² Javni medijski servis finansira se iz:

- takse za javni medijski servis;
- iz sredstava budžeta;
- neto koristi od komercijalne eksploatacije sadržaja proizvedenog u okviru osnovne djelatnosti;
- komercijalnih prihoda;
- ostalih prihoda.

Prva tri navedena prihoda predstavljaju državnu pomoć u smislu propisa o kontroli državne pomoći.³³

RTV taksa za javni medijski servis

Obveznik plaćanja takse za javni medijski servis, prema članu 38. Zakona o javnim medijskim servisima, je svako fizičko i pravno lice koje je korisnik mjerila električne energije po stambenoj jedinici, odnosno poslovnom prostoru.³⁴ Taksu za javni medijski servis

²⁹ Internetski članak *Germany to lower broadcasting fee, despite protest*, 13.03.2014. Internetska stranica njemačkog emitera *Deutsche Welle* <http://www.dw.com/en/germany-to-lower-broadcasting-fee-despite-protest/a-17496083> (datum pristupa 24.02.2016.)

³⁰ Internetska stranica Instituta za medijsku i komunikacijsku politiku - IfM <http://www.mediadb.eu/en/data-base/international-media-corporations/ard.html> (datum pristupa 24.02.2016.)

³¹ Zakon o privremenom uređivanju načina naplate takse za javne servise usvojen je 29. decembra 2015. godine. Izvor: internetska stranica Narodne skupštine Republike Srbije <http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/lat/pdf/zakoni/2015/3520-15%20lat.pdf> (datum pristupa 18.02.2016.)

³² Član 35. Zakona o javnim medijskim servisima, Sl. glasnik RS, br. 83/2014 i 103/2015

³³ Član 36. Zakona o javnim medijskim servisima

³⁴ Izvor: internetska stranica Radio-televizije Srbije <http://www.rts.rs/page/rts/sr/javniservis/story/289/Taksa/2159589/Taksa+za+javni+medijski+servis+i+uslovi+osloba%C4%91anja.html> (datum pristupa 18.02.2016.)

naplaćuje „Elektroprivreda Srbije, Beograd” (snabdjevač) i privredni subjekti koji vrše snabdijevanje krajnjih kupaca električnom energijom, objedinjeno i istovremeno sa naplatom isporučene električne energije, kako je propisano novim propisom - Zakonom o privremenom uređivanju načina naplate takse za javne servise. Taksa se naplaćuje korisnicima mjerila električne energije, preko računa za isporučenu električnu energiju, ispostavljenog od strane snabdjevača.³⁵ Taksa je obavezni element mjesečno ispostavljenog računa za isporučenu električnu energiju za sve snabdjevače koji obavljaju djelatnost snabdijevanja krajnjih kupaca električnom energijom na teritoriji Republike Srbije. Iznos takse iskazan na računu ne ulazi u osnovicu za obračun akcize i poreza na dodatu vrijednost.³⁶

Sredstva od uplaćene takse na području Republike Srbije van teritorije AP Vojvodina prihod su RTS, a na teritoriji AP Vojvodine raspoređuju se tako da 70% uplaćenih sredstava su prihod RTV, a 30% uplaćenih sredstava su prihod RTS.³⁷ Na ime obavljanja poslova fakturisanja i naplate takse, RTS i RTV Elektroprivredi Srbije plaćaju mjesečnu naknadu u visini od 3% od iznosa prenijetih sredstava RTS-u i RTV-u po osnovu takse.³⁸

Finansiranje javnog medijskog servisa iz državnog budžeta

Javnom medijskom servisu Srbije doznačavaju se sredstva iz državnog budžeta za finansiranje njegove osnovne djelatnosti, a visina tih sredstava se utvrđuje na godišnjem nivou u okviru ministarstva nadležnog za poslove javnog informisanja.³⁹

VIII. Švedska

U Švedskoj se RTV taksa naplaćuje direktno, a obavezu plaćanja ima svako domaćinstvo i kompanija koja posjeduje, iznajmljuje ili posuđuje TV prijemnik. Nije važno koji kanal se u domaćinstvu/kompaniji gleda, jer samo posjedovanje TV prijemnika stvara obavezu plaćanja RTV takse. Bez obzira na to koliko TV prijemnika ima, jedno domaćinstvo plaća jednu RTV taksu.⁴⁰ Obaveza plaćanja RTV takse propisana je Zakonom o finansiranju radija i televizije u službi javnosti (1989:41).⁴¹

Godišnja RTV taksa u Švedskoj, od 1. jula 2015,⁴² iznosi 2.216 SEK (oko 460 KM) ili mjesečno 184,66 SEK (oko 38 KM) i nije uključena u taksu za kablovsku ili satelitsku televiziju. RTV taksu naplaćuje kompanija *Radio-tjänst i Kiruna AB* u korist tri javna emitera (Švedske Televizije, Švedskog radija i Švedske obrazovne radio-televizije),⁴³ koji se finansiraju isključivo od naplaćene RTV takse. Raspodjelu prikupljenog novca određuje Parlament Švedske. U 2014. godini je naplatom RTV takse prikupljeno ukupno 7,6 milijardi SEK (više od milijardu i 500 miliona KM) i taj novac je podijeljen na sljedeći način:

- Švedska televizija je dobila 58,9% - 4 milijarde 476 miliona SEK (931 miliona KM);

³⁵ Član 3. Zakona o privremenom uređivanju načina naplate takse za javne servise

³⁶ Član 4. Zakona o privremenom uređivanju načina naplate takse za javne servise

³⁷ Član 6. Zakona o privremenom uređivanju načina naplate takse za javne servise

³⁸ Član 7. Zakona o privremenom uređivanju načina naplate takse za javne servise

³⁹ Član 10. Zakona o privremenom uređivanju načina naplate takse za javne servise

⁴⁰ Izvor: internetska stranica kompanije *Radio-tjänst i Kiruna AB*

<http://www.radiotjanst.se/en/Radio-and-TV-fee/> (datum pristupa 18.02.2016.)

⁴¹ *The Act (1989:41) on Financing of Radio and Television in the service of the public* dostupan je na

<http://www.radiotjanst.se/en/Radio-and-TV-fee/>

⁴² Izvor: internetska stranica kompanije *Radio-tjänst i Kiruna AB* <http://www.radiotjanst.se/en/Radio-and-TV-fee/> (datum pristupa 18.02.2016.)

⁴³ Izvor: internetska stranica kompanije *Radio-tjänst i Kiruna AB*

<http://www.radiotjanst.se/en/Radio-and-TV-fee/Financing/> (datum pristupa 18.02.2016.)

- Švedski radio je dobio 35,9% - 2 milijarde 732 miliona SEK (568 miliona KM);
- Švedska obrazovna radio-televizija je dobila 5,2% - 395 miliona SEK (82 miliona KM).⁴⁴

Inače, pojam "televizijski prijemnik" u Švedskoj podrazumijeva: TV prijemnik, digitalni TV-selektor, video-kamere sa selektor kanalom, DVD player sa selektor kanalom i kompjutere sa TV-karticom. Važno je napomenuti da je kraće vrijeme (od februara 2013. do juna 2014.) kompanija *Radiotjänst i Kiruna AB*, RTV prijemnikom smatrala i personalni kompjuter odnosno računar, tablet ili mobilni telefon spojen na internet i za navedene uređaje naplaćivala RTV taksu. Međutim, Vrhovni upravni sud Švedske je 12. juna 2014. godine donio odluku prema kojoj se navedeni uređaji (kompjuteri, tableti, mobiteli i sl.) ne mogu ubrajati u RTV prijemnike i za njih se ne može naplaćivati RTV taksa.⁴⁵

IX. Švicarska

Švicarski državni Zakon o radiju i televiziji (RTVG) u članu 68. propisuje da svako domaćinstvo i poslovni subjekat moraju plaćati RTV taksu, bez obzira na to koji program slušaju ili gledaju, i bez obzira na to kako ga slušaju ili gledaju (putem zemaljske mreže, kabla, satelita, telefonske linije, na svojim mobilnim telefonima ili putem interneta).⁴⁶ Taksa se naplaćuje direktno od obveznika i faktura se izdaje jednom godišnje. Cijeli iznos se može platiti jednom godišnje (do tri mjeseca nakon izdavanja fakture) ili svaka tri mjeseca (do dva mjeseca nakon izdavanja fakture).⁴⁷

Visina godišnje RTV takse u Švicarskoj, od 1. aprila 2015. godine, iznosi 451 CHF (806 KM), odnosno tromjesečne 112,75 CHF (nešto više od 201 KM) i na nju se više ne plaća porez na dodanu vrijednost (PDV).⁴⁸ Ili, izraženo na mjesečnom nivou, RTV taksa iznosi 37,58 CHF (67 KM).

Billag AG, odnosno Švicarska agencija za prikupljanje radio i televizijske takse, je od 1998. godine, u ime države, odgovorna za naplatu ove takse na osnovu javnog ugovora. U prosjeku tri miliona domaćinstava i poslovnih subjekata u Švicarskoj svake godine dobije račun od Billaga. Od RTV takse se godišnje prikupi oko 1,3 milijarde CHF ili više od 2 milijarde i 324 miliona KM. Billag je osnovan kao podružnica *Swisscom-a*, vodeće telekomunikacijske kompanije u Švicarskoj. Nezavisan je od nacionalnog javnog radio-televizijskog servisa - SRG SSR, primarnog korisnika prikupljene takse. Regionalne i lokalne radio-televizije (privatni emiteri) također dobivaju dio novca od RTV takse, sve dok pružaju javnu uslugu u skladu sa dobivenom koncesijom,⁴⁹ a dio sredstava se investira u promociju novih

⁴⁴ Izvor: internetska stranica kompanije *Radiotjänst i Kiruna AB*

<http://www.radiotjanst.se/en/Radio-and-TV-fee/Financing/> (datum pristupa 18.02.2016.)

⁴⁵ Novinski članak *Court: TV licence fees don't apply to computers*. Izvor: internetska stranica

<http://www.thelocal.se/20140613/computers-no-longer-hit-by-tv-licence-fees-court> (datum pristupa 18.02.2016.)

⁴⁶ Izvor: internetska stranica SRG SSR <http://www.srgssr.ch/en/licence-fees/radio-and-tv-licence-fees/> (datum pristupa 23.02.2016.)

⁴⁷ Izvor: internetska stranica kompanije *Billag* <https://www.billag.ch/business/payment-methods/> (datum pristupa 23.02.2016.)

⁴⁸ Internetska stranica Stalne misije Švicarske u UN-u <https://www.eda.admin.ch/missions/mission-onu-geneve/en/home/manual-regime-privileges-and-immunities/introduction/manual-taxation/radio-tv-licence-io.html> (datum pristupa 23.02.2016.)

⁴⁹ Internetska stranica Udruženja za naplatu RTV takse (*Broadcasting Fee Association - BFA*), podaci za Švicarsku http://www.broadcastingfee.com/overview/switzerland/index_eng.html (datum pristupa 23.02.2016.)

tehnologija i u istraživanje publike, ili se koristi za pokrivanje troškova upravljanja frekvencijama (OFCOM) te prikupljanja takse (Billag).⁵⁰

Švicarski javni radio-televizijski servis, odnosno korporacija (SRG SSR) ima ukupno sedam televizijskih kanala i 17 radio stanica, a čine ga četiri RTV emitera:⁵¹

- Švicarska radio-televizija na njemačkom jeziku (*Schweizer Radio und Fernsehen – SRF*);
- Švicarska radio-televizija na francuskom jeziku (*Radio Télévision Suisse – RTS*)
- Švicarska radio-televizija na italijanskom jeziku (*Radiotelevisione svizzera di lingua italiana – RSI*)
- Švicarska radio-televizija na retoromanskom jeziku (*Radiotelevision Svizra Rumantscha – RTR*)

SRG SSR godišnje ostvaruje prihod od oko 1,65 milijardi CHF (blizu tri milijarde KM). Oko 75% prihoda dolazi iz RTV takse, a 25% su komercijalni i ostali prihodi, npr. u 2014. godini SRG SSR⁵² je ostvarila sljedeće komercijalne prihode:

<i>Komercijalni prihodi</i>	<i>(u milionima CHF)</i>
Prihodi od marketinga	259,7
Prihodi od sponzorstva	56,7
Prihodi od prodatih programa	54,2
Ukupno	370,6

U ostale izvore sredstava uglavnom se ubrajaju vladini grantovi za usluge i programe na međunarodnom nivou.⁵³

Novi Zakon o radiju i televiziji

Švicarski Parlament je 26. septembra 2014. godine usvojio novi Zakon o radiju i televiziji. Prema informacijama iz državne Vlade, godišnja RTV taksa će biti snižena na 400 CHF. Obavezu plaćanja RTV takse više neće imati kompanije čiji godišnji promet ne prelazi 500.000 CHF. Novi sistem prikupljanja RTV takse važit će od 2019. godine.⁵⁴

⁵⁰ Izvor: internetska stranica SRG SSR <http://www.srgssr.ch/en/licence-fees/radio-and-tv-licence-fees/> (datum pristupa 23.02.2016.)

⁵¹ Izvor: internetska stranica SRG SSR <http://www.srgssr.ch/en/licence-fees/radio-and-tv-licence-fees/> (datum pristupa 23.02.2016.)

⁵² Isto

⁵³ Isto

⁵⁴ Izvor: internetska stranica kompanije *Billag* <https://www.billag.ch/business/faq/> (datum pristupa 23.02.2016.)

X. Izvori

Austrija

Internetska stranica GIS-a (*Gebühren Info Service GmbH*), službe zadužene za naplatu RTV takse u Austriji <https://www.gis.at/fremdsprachen/english/> (datum pristupa 29.02.206.)

Internetski članak *Austrian court rules online radio streaming is not broadcasting*, objavljen 23. jula 2015. na internetskoj stranici http://www.theregister.co.uk/2015/07/23/austrian_court_rules_online_radio_streaming_is_not_broadcasting/

Internetska stranica Udruženja za naplatu RTV takse (*Broadcasting Fee Association - BFA*), podaci za Austriju http://www.broadcastingfee.com/overview/austria/index_eng.html

BBC članak *How is TV funded around the world?*, internetska stranica British Broadcasting Corporation 31. marta 2014. <http://www.bbc.com/news/entertainment-arts-26546570>

Belgija

Internetski portal regije Valonije <http://www.wallonie.be/fr/formulaire/detail/20519>

The Media in Europe: The Euromedia Handbook, Mary Kelly, Gianpietro Mazzoleni i Denis McQuail (2004.) Internetska stranica https://books.google.ba/books?id=0moFhDLjTiwC&pg=PA25&lpg=PA25&dq=Walloon+Television+and+Radio+Licence+Service&source=bl&ots=HT-G84Hy3u&sig=ZI5R_y0s1fN7v4RcDGfYBQm6cPI&hl=bs&sa=X&ved=0ahUKEwin7cPZhoTLAhULWCwKHS08C74Q6AEILzAD%20-%20v=onepage&q=Walloon%20Television%20and%20Radio%20Licence%20Service&f=false#v=snippet&q=Walloon%20Television%20and%20Radio%20Licence%20Service&f=false

Crna Gora

Izvještaj o radu Agencije za radio-difuziju Crne Gore za 2008. godinu. Internetska stranica Agencije za radio-difuziju Crne Gore http://www.ardeg.org/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=45&dir=DESC&order=date&Itemid=26&limit=10&limitstart=10

Izvještaj o radu savjeta RTCG u mandatu septembar 2009- jul 2014. godine. Internetska stranica RTCG <http://www.rtcg.me/rtcg/dokumenti/regulativa.html>

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore s Izvještajem o sprovedenoj javnoj raspravi, novembar 2014. godine. Internetska stranica Vlade Crne Gore <http://www.gov.me/biblioteka/predlozi-zakona?pagerIndex=8>

Hrvatska

Internetska stranica Hrvatske radiotelevizije <http://www.hrt.hr/pristojba/>
<http://www.hrt.hr/151903/pristojba/odluka-o-nacinu-kontrole-placanja-mjesecne-pristojbe>

Internetska stranica Narodnih novina <http://narodne-novine.nn.hr/>

Njemačka

Brošura *Licence Fee for Citizens*. Internetska stranica Službe za naplatu RTV takse <http://www.rundfunkbeitrag.de/>

Internetska stranica Udruženja za naplatu RTV takse (*Broadcasting Fee Association - BFA*), podaci za Njemačku http://www.broadcastingfee.com/overview/germany/index_eng.html

Podaci iz britanskih novina *The Guardian* objavljeni u novinskom članku *How public service broadcasting shapes up worldwide*, 19. juli 2015.
<http://www.theguardian.com/media/2015/jul/19/public-sector-broadcasting-worldwide-bbc>

Internetski članak *Germany to lower broadcasting fee, despite protest*, 13.03.2014. Internetska stranica njemačkog emitera *Deutsche Welle* <http://www.dw.com/en/germany-to-lower-broadcasting-fee-despite-protest/a-17496083>

Internetska stranica Instituta za medijsku i komunikacijsku politiku - IfM <http://www.mediadb.eu/en/data-base/international-media-corporations/ard.html>

Srbija

Internetska stranica Narodne skupštine Republike Srbije <http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/lat/pdf/zakoni/2015/3520-15%20lat.pdf>

Internetska stranica Radio-televizije Srbije <http://www.rts.rs/page/rts/sr/javniservis/story/289/Taksa/2159589/Taksa+za+javni+medijski+servis+i+uslovi+osloba%C4%91anja.html>

Švedska

Internetska stranica kompanije *Radiotjänst i Kiruna AB*
<http://www.radiotjanst.se/en/Radio-and-TV-fee/>
<http://www.radiotjanst.se/en/Radio-and-TV-fee/Financing/>

Novinski članak *Court: TV licence fees don't apply to computers*. Internetska stranica <http://www.thelocal.se/20140613/computers-no-longer-hit-by-tv-licence-fees-court>

Internetska stranica kompanije Billag AG
<https://www.billag.ch/business/faq/>
<https://www.billag.ch/business/payment-methods/>

Internetska stranica Stalne misije Švicarske u UN-u <https://www.eda.admin.ch/missions/mission-onu-geneve/en/home/manual-regime-privileges-and-immunities/introduction/manual-taxation/radio-tv-licence-io.html>

Internetska stranica Udruženja za naplatu RTV takse (*Broadcasting Fee Association - BFA*), podaci za Švicarsku http://www.broadcastingfee.com/overview/switzerland/index_eng.html

Internetska stranica SRG SSR <http://www.srgssr.ch/en/licence-fees/radio-and-tv-licence-fees/>